

ВІДГУК
офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Маковецької Наталії Валеріївни
на дисертацію Літовки-Деменіної Світлани Григорівни
«ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
СФЕРИ ТУРИЗМУ ДО ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ»,
подану на здобуття наукового ступеню кандидата педагогічних
наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Актуальність та доцільність проблеми дослідження, обраної Світланою Григорівною Літовкою-Деменіною, не викликає сумнівів з багатьох міркувань. На сучасному етапі розвитку суспільства існують об'єктивні передумови для освітніх реформ, здійснення яких неминуче призвело до реорганізації й реконструкції системи професійної підготовки фахівців різних галузей, у тому числі й туристичної, у вищих начальних закладах. Слід зазначити, що сьогодні державну політику щодо реформування професійної освіти визначають ідеї неперервної освіти, перехід до інформаційного суспільства, інтеграційні процеси в освітній діяльності тощо.

Досвід Швейцарії, Нідерландів, Німеччини та інших європейських країн щодо підготовки висококваліфікованих фахівців для туристичного бізнесу є основою подальшого розвитку цього напрямку професійної освіти в Україні. Це зумовлено, насамперед, приєднанням нашої країни до Болонського процесу, прагненням вдосконалити систему професійної підготовки майбутніх фахівців на основі оновлення змісту освіти, модернізації навчальних технологій з урахуванням досягнень розвинених країн світу.

Новітні тенденції розвитку сфери туризму в Україні зумовлюють зростання попиту на висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечити ефективну професійну взаємодію зі споживачами туристичних послуг взагалі й екскурсійних зокрема. Відтак, важливого значення набувають пошук і реалізація шляхів формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму

до екскурсійної діяльності, що і зумовлює актуальність проблеми, порушеної дослідницею.

Вагомість дослідження підкреслюється ще й тим, що дисертацію виконано відповідно до плану наукового дослідження Київського університету туризму, економіки і права «Інноваційні технології в готельно-ресторанному та туристичному господарстві» (державний реєстраційний номер 0110U002913).

Структура роботи є логічною й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-експериментального дослідження. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувачки, її здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення.

Інтерес викликає аналіз стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці. Залучення широкої вітчизняної та зарубіжної теоретичної бази з питань підготовки фахівців галузі туризму, дозволило С.Г. Літовці-Деменій висвітлити теоретичні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення.

На основі проведеного аналізу науково-педагогічної літератури, Світлана Григорівна цілком доцільно виокремила такі структурні компоненти готовності студентів до екскурсійної діяльності: аксіологічний, когнітивний, діяльнісний і особистісно-комунікативний. Дисертанткою обґрунтовано визначенокритерії оцінювання готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності, а саме: аксіологічний (спрямованість на професійну взаємодію), когнітивний (оволодіння професійно орієнтованими знаннями, необхідними для екскурсійної діяльності в процесі професійної взаємодії); діяльнісний (наявність умінь і навичок здійснення професійної взаємодії зі споживачами екскурсійних послуг) і особистісно-комунікативний (здатність до цілеспрямованої професійної взаємодії зі споживачами екскурсійних послуг).

Заслуговує на увагу, що в моделі формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності дисертантка зуміла виділити цілком досяжну мету, окреслила адекватні завдання, застосувала методи, що відповідають предмету дослідження. Результати педагогічного експерименту піддано якісному і кількісному статистичному аналізу, що підтверджують значущість і доцільність процесу формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності, а також визначених дослідницею педагогічних умов її забезпечення. Усе це в сукупності забезпечує обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та свідчить про їх достовірність.

Розроблена дисертанткою модель формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності враховує положення акмеологічного, аксіологічного, діяльнісного, компетентнісного, контекстного, особистісно-орієнтованого, системного, гуманістичного підходів до професійної підготовки студентів, та комплекс принципів навчання: науковості, системності й послідовності, доступності, наочності, емоційності, свідомості, активності та самостійності, зв'язку теорії з практикою, міцності, гуманізації, професійної спрямованості, професійної мобільності, оптимальності

У моделі виокремлено організаційний, змістовий, конструктивний і діагностико-результативний блоки, які відображають цілісний педагогічний процес формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності.

Застосування у процесі викладання спецкурсу «Організація екскурсійної діяльності» методів інтерактивного навчання, як засвідчують результати формувального експерименту, дозволило сформувати у студентів експериментальної групи готовність до екскурсійної діяльності. Цьому, зокрема, сприяло ефективне впровадження дослідницею у процес підготовки майбутніх екскурсознавців кейс-методу, методу проєктів, «мозкового штурму», методу ділових ігор тощо. Слід зазначити, що пріоритетною

формою реалізації змісту спецкурсу було обрано різні види лекцій, а саме: лекція-бесіда, проблемна лекція, лекція з аналізом конкретних професійних ситуацій тощо.

Характеризуючи наукову новизну виконаного дослідження, слід відзначити, що Світланою Григорівною схарактеризовано сучасний стан процесу підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності; теоретично обґрунтовано й експериментально змодельовано процес формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності; виокремлено компоненти, увиразнено критерії, показники й рівні сформованості готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності; визначено та доведено ефективність організаційно-педагогічних умов, що забезпечують цей процес.

Подальшого розвитку набули теоретичні положення щодо вдосконалення змісту, форм і методів формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності в процесі їх професійної підготовки.

Практичне значення дослідження вбачаємо передовсім у розробленні й упровадженні спеціального курсу «Організація екскурсійної діяльності» та його навчально-методичного забезпечення; навчально-методичних посібників: «Методичні рекомендації до спецкурсу «Організація екскурсійної діяльності» (для студентів галузі знань 24 «Сфера обслуговування» за спеціальністю 242 «Туризм», освітній ступінь бакалавр) та «Методичні рекомендації щодо підготовки і проведення екскурсій у музеях».

Матеріали, подані в додатках, загалом сприяють повноті сприймання основного тексту. Список використаних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації здійснено здебільшого з дотриманням вимог.

Результати дослідження належним чином апробовані і впроваджені у практику підготовки фахівців галузі туризму. Зокрема, основні положення і результати дисертаційної роботи доповідались і обговорювались на 8 міжнародних і всеукраїнських конференціях. Впровадженням охоплено

декілька регіонів України, про що свідчать 6 довідок з вищих педагогічних закладів освіти. Є гарні перспективи для подальшого поширення отриманих результатів дослідження в освітянській практиці України.

Аналіз публікацій С.Г. Літовки-Деменіної засвідчив їх відповідність (кількісну і якісну) вимогам до оприлюднення результатів кандидатського дослідження. Зокрема, серед загальної кількості робіт (15 одноосібних наукових праць) 4 статті у наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 8 – у збірниках науково-практичних конференцій, 2 навчально-методичних посібники.

Автореферат дисертації адекватно відображає зміст і результати виконаної дослідницької роботи. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Дисертантка справедливо зазначає, що здійснена нею теоретико-експериментальна робота не вичерпує досліджувану проблему і вважає доцільним вивчення питання мотивації студентів до професійного спілкування зі споживачами туристичних послуг, а також узагальнення зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності та формування навичок професійної взаємодії з ними. Уважаємо, що зазначені напрями науково-дослідницької діяльності можуть слугувати орієнтиром для подальших наукових пошуків С.Г. Літовки-Деменіної.

Є всі підстави класифікувати дисертаційне дослідження Світлани Григорівни Літовки-Деменіної як завершене теоретико-експериментальне дослідження, що містить нові наукові положення, має певне теоретичне та практичне значення.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мету досягнуто, сукупність отриманих наукових положень має певне значення для теорії і методики професійної освіти. Однак, проведене дослідження, не позбавлене недоліків, тому вважаємо за необхідне надати зауваження, які виникли в процесі

опрацювання матеріалу кандидатської дисертації Світлани Григорівни Літовки-Деменіної:

1. У пункті 1.1, на підставі викладеного матеріалу, слід було ббільш чітко визначити тенденції розвитку туризму в Україні як сфери науково-практичної діяльності.

2. Матеріали пункту 1.2 слід було доповнити відомостями щодо стану підготовки фахівців сфери туризму саме до екскурсійної діяльності, як це зазначено у назві цього пункту.

3. Теоретичний аспект дослідження виглядав би переконливіше, якби дисертанткою більше уваги було приділено обґрунтуванню його понятійно-термінологічного апарату.

4. У дослідженні бракує аналізу праць зарубіжних науковців, а також аналізу зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності.

5. Аналіз навчальних планів вищих навчальних закладів щодо підготовки бакалаврів з туризму був би більш інформативним, якщо данні було оформлено у вигляді таблиці.

6. Дослідницею зазначено, що в основу проектування моделі, відповідно до її мети і завдань, покладались такі підходи: амеологічний, аксіологічний, гуманістичний, діяльнісний, гуманістичний, компетентнісний, контекстний, особистісно-орієнтований і системний. Викликає сумнів доцільність використання такої кількості підходів, адже чітко не простежується їх функція як методологічної основи моделі формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності.

7. У моделі формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності згадується лише один вид практики – виробнича на четвертому курсі. На нашу думку, тут має бути задіяна і навчальна практика, адже формування готовності майбутніх фахівців до екскурсійної

діяльності починається, згідно з розробленою дослідницею моделлю, вже з другого курсу, на якому, як правило, і планується цей вид практики.

8. На жаль, робота не позбавлена помилок редакційного характеру.

Проте висловлені зауваження не впливають на загальний позитивний висновок щодо рецензованої роботи. Дисертація на тему «Формування готовності майбутніх фахівців сфери туризму до екскурсійної діяльності в процесі професійної підготовки» повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор - Світлана Григорівна Літовка-Деменіна - заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри туризму

Запорізького національного університету

Н.В.Маковецька

Проректор з наукової роботи

доктор історичних наук, професор

Г.М.Васильчук

14 05 03.0215/156 18